Eviran ohje 160FI/C

Kananmunapakkaamossa valvottavat kaupan pitämisen vaatimukset

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Lainsäädäntö on erotettu *kursiivilla.* Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Kananmunapakkaamossa valvottavat kaupan pitämisen vaatimukset

SISÄLTÖ

1 Yleistä **3**

2 Lainsäädäntöä **3**

3 Kananmunapakkaamon hyväksyntä **5**

4 Kananmunapakkaamoiden valvonta **6**

4.1 Kananmunapakkaamoiden valvontatiheys 6
4.2 Kananmunapakkaamoiden valvontatulosten julkaiseminen 7

5 Kananmunapakkaamon tarkastus kaupan pitämisen säädösten osalta **7**

5.1 Elintarvikelainsäädäntöön liittyvät tarkastukset 7
5.2 Kaupan pitämisen säädösten tarkastus 7

6 Kananmunien laatuluokittelu **8**

6.1 Tarkastetun kananmunaerän sallitut laatuvirheet 9

7 Kananmunien painoluokittelu **9**

7.1 Tarkastetun kananmunaerän sallitut painoluokittelun virheet 9

8 Kananmunien merkitseminen (leimaaminen) **10**

9 Kananmunien pakkausmerkinnät **10**

9.1 Pakkaamossa luokitellut kananmunat 11
9.1.1 Pakkaamossa luokitellut, pakatut kananmunat 11
9.1.2 Pakkaamossa luokitellut, pakkaamattomat kananmunat 12
9.1.3 Kanojen ruokintatavan merkitseminen munapakkauksiin 12
9.1.4 Parasta ennen -päiväys 13

10 Kananmunien säilytysolosuhteet **13**

11 Kananmunapakkaamoiden pitämä kirjanpito **14**

12 Kananmunapakkaamon ja kananmunien tarkastuspöytäkirja **14**

13 Ohjeen päivitykset **14**

LIITE I

Kananmunapakkaamossa valvottavat kaupan pitämisen vaatimukset

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on laatinut tämän ohjeen kananmunapakkaamossa valvottavista kaupan pitämisen vaatimuksista elintarvikevalvontaviranomaisten käyttöön. Myös toimijat saavat ohjeen avulla tietoa kananmunien kaupan pitämiseen liittyvistä vaatimuksista.

1 Yleistä

Kananmunapakkaamoiden valvonta perustuu sekä elintarvikelainsäädäntöön että kaupan pitämistä koskevaan markkinavalvontasäädäntöön. Valvontaa säädellään sekä Euroopan unionin että kansallisella lainsäädännöllä.

Tässä ohjeessa käsitellään vaatimuksia, jotka perustuvat kananmuniin liittyviin kaupan pitämisen säädöksiin kanamunapakkaamoissa.

Pakkaamon kautta myyntiin toimitettavien kananmunien on oltava laatu- ja painoluokiteltuja sekä leimattuja. Luokittelu ja leimaus tehdään hyväksytyssä kananmunapakkaamossa.

Muiden lintujen munille ei EU:ssa ole vastaavia kaupan pitoa koskevia säädöksiä kuin kananmunille. Muiden lintujen munien ei tarvitse olla laatu- ja painoluokiteltuja, eikä niitä tarvitse leimata ennen vähittäismyyntiä.

Ohjetta voidaan käyttää apuna tehtäessä kananmunapakkaamoissa Oiva – arviointiohjeisiin 19.1 Kananmunien laatu- ja painoluokitus, 19.2 Kananmunien leimaus ja pakkausmerkinnät sekä 19.3 Kananmunapakkaamoiden munia koskeva kirjanpito liittyviä kaupan pitämisen tarkastuksia. Ohjeen loppuun on liitetty Kananmunapakkaamon ja kananmunien tarkastuspöytäkirjamalli.

Tämä ohje korvaa Eviran Pakkaamotarkastusohjeen Dnro 7065/900/2007 ja ohjeeseen liittyvän Pakkaamon ja kananmunien tarkastuspöytäkirjan.

Eviran ohjeessa 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti kerrotaan laajemmin muista kananmunien tuotantoon ja myyntiin liittyvistä vaatimuksista.

2 Lainsäädäntöä

Kananmunien kaupan pitämisen vaatimuksista on säädetty pääosin seuraavissa elintarvike- ja markkinavalvontasäädöksissä. Säädöksistä tulee huomioida myös mahdolliset muutokset.

Elintarvikkeiden valvontaa koskevia säädöksiä

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004 elintarvikehygieniasta (yleinen elintarvikehygienia-asetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä (eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 854/2004 ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä (eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006 elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä;
- Neuvoston direktiivi 1999/74/EY munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista;
- Elintarvikelaki 23/2006;
- Valtioneuvoston asetus 420/2011 elintarvikevalvonnasta (elintarvikevalvonta-asetus);
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 867/2010 siipikarjan ja eräiden muiden lintujen tunnistamisesta (tunnistamisasetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (EPNAs N:o 1169/2011, elintarviketietoasetus);
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 834/2014 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (kansallinen elintarviketietoasetus);
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 264/2012 eräitä elintarvikkeita koskevista vaatimuksista (asetus eräitä elintarvikkeita koskevista vaatimuksista);

Markkinavalvontasäädöksiä

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (yhteisiä markkinajärjestelyjä koskeva asetus);
- Komission asetus (EY) N:o 589/2008 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä munien kaupan pitämisen vaatimusten osalta (munien kaupan pitämisen asetus);
- Komission direktiivi 2002/4/EY neuvoston direktiivin 1999/74/EY soveltamisalaan kuuluvien munivien kanojen tuotantolaitosten rekisteröinnistä;

- Neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007 luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 2092/91 kumoamisesta;
- Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä 999/2012 (markkinajärjestelylaki);
- Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta 1194/2013;
- Valtioneuvosten asetus 1332/2015 kaupan pitämisen vaatimuksista;
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus 1346/2015 eräiden maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten kumoamisesta;

Eviran ohjeita

- Eviran ohje 16033 Laitoksen hyväksyminen
- Eviran ohje 10503 Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen
- Eviran ohje 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti
- Eviran ohje 17068 Elintarviketieto-opas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille
- Eviran ohje 18222 Luomutuotanto 3, Elintarviketuotannon ehdot
- Eviran ohje 18217 Luomutuotanto 2, Eläintuotannon ehdot

3 Kananmunapakkaamon hyväksyntä

Kananmunapakkaamolle pitää hakea hyväksyntä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksytty kananmunapakkaamo voi sijaita myös tuotantotilan yhteydessä.

Ainoastaan pakkaamot voivat luokitella ja pakata munia sekä varustaa niiden pakkaukset pakkausmerkinnöillä (munien kaupan pitämisen asetus artikla 5). Jos kananmunia halutaan pakata uudelleen eli siirtää toiseen pakkaukseen tai merkitä munia sisältävät pakkaukset uudelleen, on se suoritettava hyväksytyssä pakkaamossa.

Hyväksytyn kananmunapakkaamon tulee täyttää kansallisen lainsäädännön sekä EU:n hygienia- ja markkinalainsäädännön laitoksille ja munapakkaamoille asettamat vaatimukset. Markkinalainsäädännössä kananmunapakkaamolta vaaditaan mm. kananmunien läpivalaisu, painoluokittelu ja leimaaminen. *Pakkaamossa on oltava tarvittavat tekniset välineet sen varmistamiseksi, että munia käsitellään asianmukaisesti. Tähän olisi kuuluttava tapauksen mukaan seuraavat: a) sopiva, automaattinen tai keskeytymättömässä valvonnassa oleva läpivalaisulaite, joka mahdollistaa jokaisen munan laadun tarkastuksen erikseen, tai muut soveltuvat laitteet; b) laite, jolla mita-*

taan munan ilmatilan korkeus (pahvinen ilmatilamitta); *c) laite, jolla munat luokitellaan painon mukaan; d) yksi tai useampi kalibroitu vaaka munien punnitukseen sekä e) laite munien merkitsemistä varten* (munien kaupan pitämisen asetus artikla 5).

Kananmunapakkaamon toimija hakee laitokselle hyväksyntää kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselta. Kananmunapakkaamon hyväksymisessä voi käyttää apuna Eviran ohjetta 16033 Laitoksen hyväksyminen. Kunnan elintarvikeviranomainen hyväksyy kananmunapakkaamon laitokseksi ja ilmoittaa hyväksynnästä Eviraan. Kunnan ilmoituksen perusteella Evira antaa EU:n munien kaupan pitämisen asetuksen 5 artiklassa tarkoitetun kananmunien luokitteluluvan munapakkaamolle, merkitsee laitoksen elintarvikelain mukaisesti hyväksyttyjen laitosten rekisteriin ja antaa sille pakkaamotunnuksen, esimerkiksi FI123 (markkinajärjestelylaki).

Hyväksytystä kananmunapakkaamosta saa toimittaa laatu- ja painoluokiteltuja sekä leimattuja A-luokan kananmunia koko Suomen alueelle kaikkiin elintarvikehuoneistoihin ja laitoksiin. Kananmunien myynnistä kerrotaan tarkemmin Eviran ohjeessa 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti.

4 Kananmunapakkaamoiden valvonta

Kananmunapakkaamoiden valvonta perustuu sekä elintarvikehygienialainsäädäntöön että kaupan pitämisen lainsäädäntöön. Säädöksiä on sekä EU:n että kansallisella tasolla.

Kunnan on järjestettävä kananmunapakkaamojen valvonta siten, että niiden valvonnasta vastaa kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri (elintarvikevalvonta-asetus). Pakkaamon tarkastuksen voi suorittaa kuitenkin myös esimerkiksi kunnan terveystarkastaja.

4.1 Kananmunapakkaamoiden valvontatiheys

Tarkastustiheys riippuu valvontakohteiden arvioidusta elintarviketurvallisuusriskistä sekä kaupan pitämisen vaatimusten noudattamisen valvontahistoriasta. Tarkastustiheyteen vaikuttaa harjoitetun toiminnan luonne, laajuus ja valvontahistoria.

Kananmunat on tarkastettava kaikissa kaupan pitämisen vaiheissa. Pistokokeiden lisäksi tarkastuksia on tehtävä riskianalyysin perusteella ottaen huomioon asianomaisen laitoksen tyyppi ja tuotantomäärä samoin kuin tiedot, jotka koskevat toimijan aiempaa munien kaupan pitämiseen sovellettavien vaatimusten noudattamista (munien kaupan pitämisen asetus artikla 24 kohta 2). *Huomioon on otettava vähintään aikaisempien tarkastusten tulokset, munien kaupan pitämisen kanavien monitahoisuus, tuotantotavan mukainen jaottelu tuotanto- ja pakkauslaitoksessa, tuotanto- ja pakkausmäärien suuruus sekä tuotettujen tai käsiteltyjen munien tyypin tai kaupan pitämisen menetelmän merkittävät muutokset edeltäviin vuosiin nähden* (munien kaupan pitämisen asetus artikla 24 kohta 4). *Tarkastukset on tehtävä säännöllisesti ja ennalta ilmoittamatta* (munien kaupan pitämisen asetus artikla 24 kohta 5).

Eviran ohjeessa 10503 Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen annetaan suosituksia elintarvikehuoneiston ja siellä tapahtuvan toiminnan riskin arvioimiseen ja tarkastustiheyksien määrittämiseen.

4.2 Kananmunapakkaamoiden valvontatulosten julkaiseminen

Kananmunapakkaamoiden elintarvikelainsäädännön piiriin kuuluvien tarkastusten tulokset julkaistaan valtakunnallisessa valvontatietojen Oiva -julkistamisjärjestelmässä.

Kananmunapakkaamoiden kaupan pitämisen säädöksiin perustuvat tarkastustulokset eivät kuulu valvontatietojen julkistamisjärjestelmän piiriin. Näitä tarkastuksia koskevat arviointiohjeet sisältyvät kuitenkin Oiva -järjestelmään vuodesta 2016 alkaen. Arviointeja varten on laadittu kaupan pitämisen tarkastuksiin liittyvät Oiva -ohjeet 19.1 Kananmunien laatu- ja painoluokitus, 19.2 Kananmunien leimaus ja pakkausmerkinnät sekä 19.3 Kananmunapakkaamoiden munia koskeva kirjanpito. Kaupan pitämisen tarkastuksista saatuja tuloksia ei julkaista, eivätkä kaupan pitämisen säädöksistä saadut arvosanat vaikuta elintarvikelainsäädännön tarkastuksissa saatuun Oiva -arvosanaan.

Kaupan pitämisen valvonnoista saaduista tuloksista tehdään yhteenveto vuosittain laadittavaan VASU (elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma) -raporttiin.

5 Kananmunapakkaamon tarkastus kaupan pitämisen säädösten osalta

Pakkaamoissa suoritettavat tarkastukset sisältävät sekä elintarvikelainsäädäntöön että kaupan pitämisen säädäntöön liittyvät tarkastukset. Samalla tarkastuskerralla voidaan arvioida kummankin lainsäädännön mukaisia vaatimuksia. Kananmunapakkaamoa suositellaan kuvaamaan omavalvontasuunnitelmassaan kananmunapakkaamon omassa toiminnassa suorittamaa kaupan pitämisen valvontaa, joka koskee kananmunien laatu- ja painoluokittelua, kananmunien leimojen oikeellisuuden tarkastamista ja pakkausmerkintöjä sekä pakkaamon pitämiä rekistereitä (=kirjanpitoa). Suoritetusta omavalvonnasta suositellaan pidettävän kirjaa.

5.1 Elintarvikelainsäädäntöön liittyvät tarkastukset

Elintarvikelainsäädäntöön liittyvät tarkastukset tehdään kananmunapakkaamoissa Oiva -arviointiohjeiden mukaan huomioiden elintarvikehygienialainsäädännön vaatimukset ja muut soveltuvat valvontaohjeet.

5.2 Kaupan pitämisen säädösten tarkastukset

Kaupan pitämisen säädösten tarkastukset tehdään kananmunapakkaamoissa Oiva -arviointiohjeiden mukaan huomioiden kaupan pitämisen lainsäädännön vaatimukset ja Kananmunapakkaamossa valvottavat kaupan pitämisen vaatimukset -ohje.

1) Selvitetään varastossa olevien pakkaamossa tarkastettujen kananmunien määrät painoluokittain.
2) Otetaan varastosta kananmunaerät tarkastettavaksi (katso kohta 6 Kananmunien laatuluokittelu).
3) Tarkastetaan kananmunien laatuluokittelu.
4) Tarkastetaan kananmunien painoluokittelu (tarkastajalla olisi hyvä olla oma vaaka tai kalibroitu punnus).
5) Tarkastetaan kananmunien merkinnät (leimat).
6) Tarkastetaan pakkausmerkinnät.
7) Tarkastetaan kananmunien säilytysolosuhteet.
8) Tarkastetaan pakkaamoiden pitämät rekisterit (kirjanpito).

6 Kananmunien laatuluokittelu

Tarkastetaan pakkaamossa laatuluokitellut A-luokan kananmunat läpivalaisemalla varastosta valitut eri painoluokkien kananmunaerät. Tarkastettavan erän kananmunat valitaan varastosta satunnaisesti esimerkiksi alla olevan taulukon suositusmäärien mukaan. Tarkastettavat kananmunaerät tulee valita eri painoluokista suhteessa niiden varastossa olevaan määrään.

Varastossa olevien laatu- ja painoluokiteltujen sekä leimattujen kananmunien lukumäärä kpl	**Tarkastukseen otettavien kananmunien määrä prosentteina**
1–180	100
181–1800	15 (vähintään 180 kpl)
1801–3600	10
3601–10800	5
10801–18000	4
18001–36000	3
36001–360000	1,5
enemmän kuin 360000	0,5

A-luokan kananmunat

A-luokan munilla on oltava seuraavat laatuominaisuudet (munien kaupan pitämisen asetus artikla 2):

- *kuori ja kutikula: tavanomainen muoto, puhdas ja vahingoittumaton*
- *ilmatila: korkeus enintään 6 millimetriä, liikkumaton: ilmaisulla ”ekstra” varustetuissa munissa se saa kuitenkin olla enintään 4 millimetriä*
- *munankeltuainen: näkyy läpivalaisussa ainoastaan varjona ilman erottuvia ääriviivoja, liikkuu hieman käännettäessä munaa ja palaa keskiasentoon*
- *valkuainen: kirkkaan läpinäkyvä*
- *alkio: ei havaittavaa kehitystä*
- *vieraat aineet: eivät sallittuja*
- *vieraat tuoksut: eivät sallittuja*

A-luokan munia ei saa pestä tai puhdistaa ennen luokittelua eikä sen jälkeen.

B-luokan kananmunat

B-luokan munat ovat munia, jotka eivät täytä edellä säädettyjä laatuominaisuuksia. A-luokan munat, joilla ei ole enää kyseisiä ominaisuuksia, voidaan luokitella B-luokkaan (munien kaupan pitämisen asetus artikla 2).

B-luokan munat voidaan toimittaa joko suoraan tilalta tai pakkaamon kautta hyväksyttyyn munatuotelaitokseen. Munatuotelaitoksessa niistä valmistetaan pastöroitua munamassaa.

6.1 Tarkastetun kananmunaerän sallitut laatuvirheet

Tarkastettavat kananmunat läpivalaistaan ja lasketaan tarkastetun munaerän virheprosentti.

Kananmunissa esiintyviä virheitä, jotka vaikuttavat virheprosenttiin, ovat esimerkiksi rikkinäiset, säröiset ja likaiset munat, munat, joiden ilmatila on suuri, liikkuva tai näkyvä sekä verestävät, vanhat tai pilaantuneet kananmunat.

A-luokan munaeriä tarkastettaessa sallitaan pakkaamon varastossa olevassa kananmunaerässä enintään 5 % laatuvirheellisiä kananmunia. Jos tarkastettava kananmunaerä otetaan muissa kaupan pitämisen vaiheissa, laatuvirheellisiä kananmunia sallitaan enintään 7 %.

Jos kananmunia pidetään kaupan merkinnöillä ”ekstra” tai ”ekstra tuore”, ilmatilan korkeuden poikkeamia ei sallita tarkastuksen yhteydessä pakkaus- tai tuontivaiheessa.

Jos tarkastettavassa erässä on alle 180 munaa, laatuvirheprosentti on kaksinkertaistettava. Tällöin esimerkiksi pakkaamon varastossa olevassa kananmunaerässä sallitaan enintään 10 % laatuvirheellisiä kananmunia.

7 Kananmunien painoluokittelu

A-luokan kananmunat on luokiteltava painon mukaan seuraavasti (munien kaupan pitämisen asetus artikla 4)*:*

XL	*erittäin isot:*	*paino ≥73 grammaa*
L	*isot:*	*paino ≥63 grammaa ja <73 grammaa*
M	*keskikokoiset:*	*paino ≥53 grammaa ja <63 grammaa*
S	*pienet:*	*paino <53 grammaa*

Painoluokka on merkittävä määritellyin kirjaimin tai merkinnöin taikka niiden yhdistelmin ja lisäksi voidaan merkitä painoväli.

Jos erikokoisia A-luokan munia pakataan samaan pakkaukseen, munien vähimmäisnettopaino on ilmoitettava grammoina ja lisättävä merkintä ”Erikokoisia munia” tai vastaava merkintä pakkauksen ulkopinnalle.

Tarkastetaan pakkaamon kananmunien painoluokittelun oikeellisuus punnitsemalla pakkaamon varastosta satunnaisesti valittu kananmunaerä. Varastossa olevista A-luokan kananmunista valitaan jokaisesta painoluokasta esimerkiksi 10 munan kananmunaerä. Kunkin kananmunan yksikköpaino punnitaan kalibroidulla vaa’alla.

7.1 Tarkastetun kananmunaerän sallitut painoluokittelun virheet

A-luokan munaerien tarkastusten yhteydessä hyväksytään tietty kananmunan yksikköpainon poikkeama. *Jos erikokoisia A-luokan kananmunia pakataan samaan pakkaukseen, ei poikkeamaa sallita.*

Tarkastettavassa erässä saa olla enintään 10 % pakkaukseen merkittyä painoluokkaa alempaan tai ylempään painoluokkaan kuuluvia kananmunia eli kokonaisvirheprosentti painoluokittelun tarkastuksessa saa olla enintään 10 %. *Kuitenkin alempaan painoluokkaan kuuluvia kananmunia saa olla enintään 5 %.*

Jos tarkastettavassa erässä on alle 180 munaa, painovirheprosentti on kaksinkertaistettava. Tällöin painoluokittelun kokonaisvirheprosentti saa olla enintään 20 % ja alempaan painoluokkaan kuuluvia kananmunia saa olla enintään 10 %.

8 Kananmunien merkitseminen (leimaaminen)

Rekisteröityessään eläintenpitäjärekisteriin munantuottajat saavat tuottajakoodin (kanalatunnus). Tästä asiasta tarkemmin Eviran ohjeessa 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti. Kaikkiin pakkaamossa luokiteltuihin A-luokan kananmuniin on leimattava tuottajakoodi. Munien leimaaminen mahdollistaa jäljitettävyyden. Jäljitettävyyttä tarvitaan esimerkiksi eläintautiepidemioita selvitettäessä ja leiman avulla kuluttaja saa halutessaan tietää munien alkuperän ja tuotantotavan.

Tuottajakoodin on koostuttava direktiivin 2002/4/EY liitteessä olevassa 2 kohdassa säädetyistä luvuista ja kirjaimista. Sen on oltava selvästi näkyvissä, täydellisesti luettavissa ja vähintään 2 millimetriä korkea (munien kaupan pitämisen asetus artikla 9 kohta 1).

Tuottajakoodin muodostaa numero-kirjain -yhdistelmä, jossa ensimmäinen numero ilmaisee tuotantotavan. Tuotantotapoja on neljä: 0 = luomukanala, 1 = ulkokanala, 2 = lattiakanala ja 3 = häkkikanala. Seuraavana on jäsenmaan, Suomen, tunnus eli FI ja sen jälkeen kanalan yksilöivä tunnisteluku (esimerkki tuottajakoodista 2FI12345).

Munaan merkittävän tuottajakoodin voi jakaa useammalle riville, mutta merkkien välissä ei saa olla muita merkkejä, esimerkiksi pakkaamotunnusta. Munaan saa merkitä myös muita tietoja (esimerkiksi pakkaamon numero tai nimi, erätunnus), mutta ne eivät saa estää tuottajakoodin tunnistamista.

Kananmunien merkinnät eli leimojen (tuottajakoodi/kanalatunnus) luettavuus voidaan tarkastaa esimerkiksi samalla ja samoista kananmunista, joista tarkastetaan kananmunien painoluokittelun oikeellisuus eli punnitaan kananmunien yksikköpaino painoluokittain.

Tarkastettavassa erässä sallitaan 20 % kananmunia, joiden merkinnät ovat lukukelvottomia.

Lukukelvottomiksi katsotaan esimerkiksi leimat, jotka puuttuvat osittain tai kokonaan, ovat epäselviä tai virheellisiä.

9 Kananmunien pakkausmerkinnät

Kananmunien pakkausmerkinnöissä ja irtomyynnissä annettavissa tiedoissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä kansallisessa elintarviketietoasetuksessa / EU:n elintarviketietoasetuksessa yleisesti säädetään, mm. elintarvikkeen nimen ja alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittamisesta.

Kananmunien erityislainsäädäntö sisältää eräitä poikkeuksia yleisten merkintämääräysten soveltamisalasta. Munien kaupan pitämisen asetuksella on säädetty pakattujen (artikla 12) ja pakkaamattomien kananmunien merkitsemisestä (artikla 16), kun kyseessä on pakkaamossa luokitellut A-luokan kananmunat. Asetuksella eräitä elintarvikkeita koskevista vaatimuksista (2 §) on säädetty luokittelemattomista, pakatuista ja pakkaamattomista kananmunista annettavista tiedoista.

Pakolliset pakkausmerkinnät tulee tehdä pakatuissa kananmunissa suomen- ja ruotsinkielellä. Kuitenkin kananmunapakkauksiin, jotka myydään yksikielisissä kunnissa, riittää, jos pakolliset merkinnät on tehty vain kyseisen kunnan kielellä.

Pakkausmerkinnöistä on lisää Eviran ohjeessa 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti, kohdissa 10-13.

9.1 Pakkaamossa luokitellut kananmunat

9.1.1 Pakkaamossa luokitellut, pakatut kananmunat

Kananmunien vähittäispakkausten koot vaihtelevat neljän munan pakkauksista 30 munan pakkauksiin.

Pakkausten on oltava iskunkestäviä, kuivia, puhtaita ja hyväkuntoisia ja ne on valmistettava materiaalista, joka suojaa munia ulkopuolisilta hajuilta ja laadun heikentymisriskiltä. Ainoastaan pakkaamot saavat pakata A-luokan munia uudelleen. Kussakin pakkauksessa saa olla munia ainoastaan yhdestä erästä (munien kaupan pitämisen asetus artiklat 17 ja 19).

Kun laatu- ja painoluokitellut munat myydään vähittäispakkauksessa kuluttajille, pakkauksessa tulee olla vähintään seuraavat merkinnät:

- *elintarvikkeen nimi eli kananmunia tai munia*
  (sanojen edessä voi olla erilaisia määreitä, mutta ne eivät saa olla kuluttajaa harhaanjohtavia) (EPNAs N:o 1169/2011, artiklat 9 ja 10)

- *kananmunapakkaamon nimi, osoite ja pakkaamotunnus*
  (rekisteröidyn munapakkaamon tunnus on Suomessa FI ja kolminumeroinen luku, esimerkki FI123)

- *laatuluokka*
  (*A-luokka tai kirjain A, joko yksin tai yhdistettynä ilmaisuun tuore*)

- *painoluokka*
  (*kirjaimilla, grammoina tai niiden yhdistelminä ja lisäksi voidaan merkitä painoväli. XL erittäin isot ≥ 73 g, L isot ≥ 63 g ja < 73 g, M keskikokoiset ≥ 53 g ja < 63 g ja S pienet < 53 g*)

- *sisällön määrä*. Pakkaukseen voidaan vapaaehtoisesti merkitä myös pakattujen munien lukumäärä. Sisällön määrä merkitään munien keskipainon mukaan. *Jos kotelossa on erikokoisia munia, niin paino merkitään munien vähimmäisnettopainon mukaan. Pakkauksen ulkopinnalle on lisättävä merkintä ”Erikokoisia munia” tai vastaava merkintä.*

- *vähimmäissäilyvyysaika eli parasta ennen -päiväys*
  (*28 päivää munintapäivästä tai munintajakson ensimmäisestä päivästä)*

- *säilytysohje*
  (säilytetään viileässä)

- *tuotantotapa on A-luokan munia sisältävien pakkausten ulkopinnalla oltava selvästi näkyvissä ja täydellisesti luettavissa*
  (luomukanojen, ulkokanojen, lattiakanojen, häkkikanojen munia)

- *munaan leimatun tuottajakoodin (=kanalatunnus) selitys*
  (voi olla joko kannen ulko- tai sisäpuolella, 0 = luomu, 1 = ulkokanala, 2 = lattiakanala, 3 = häkkikanala, FI = Suomi, tuottajanumero)

- voidaan käyttää *ilmaisuja ”ekstra” tai ”ekstra tuore” A-luokan munien pakkauksissa täydentävänä laatumerkintänä muninnan jälkeiseen yhdeksänteen päivään asti*. (Evira hyväksyy ja rekisteröi munapakkaamon, joka pakkaa ”ekstra” tai ”ekstra tuoreita” munia. Merkintöjä saa käyttää A-luokan kananmunista 7 päivää pakkaamisesta tai 9 päivää muninnasta. Päiväys merkitään kotelon vasempaan yläkulmaan: Ekstra tuoreena … saakka ja oikeaan yläkulmaan merkintä ”parasta ennen” -päiväys).

- *alkuperämaa (tai lähtöpaikka) tarvittaessa* (EPNAs N:o 1169/2011, artiklat 9 ja 10)

9.1.2 Pakkaamossa luokitellut, pakkaamattomat kananmunat

Laatuluokiteltujen munien irtomyynnin yhteydessä on annettava seuraavat tiedot siten, että ne ovat kuluttajalle selvästi näkyvissä ja täydellisesti luettavissa (munien kaupan pitämisen asetus artikla 16 ja elintarviketietoasetus 9 artikla)*:*

- *elintarvikkeen nimi* (MMMa 834/2014, 7 §)
- *laatuluokitus* (A-luokka)
- *painoluokitus*
- *tuotantotapaa vastaava merkintä*
- *tuottajakoodia koskeva selitys*
- *vähimmäissäilyvyysaika*
- *säilytysohje*
- *alkuperämaa (tai lähtöpaikka)* tarvittaessa (MMMa 834/2014, 7 §)

Pakkaamon tulee huolehtia, että edellä mainitut tiedot toimitetaan vähittäismyyntipaikkaan, johon toimitetaan pakkaamossa luokiteltuja, pakkaamattomia kananmunia.

9.1.3 Kanojen ruokintatavan merkitseminen munapakkauksiin

Pakkauksissa voi olla myös vapaaehtoisia merkintöjä mm. kanojen ruokintatavasta.

Munivien kanojen ruokintatapaa koskevaa merkintää käytettäessä sovelletaan seuraavia vähimmäisvaatimuksia (munien kaupan pitämisen asetus artikla 15):

a) *vilja voidaan mainita rehun ainesosana, jos viljan osuus on vähintään 60 prosenttia rehuseoksen painosta ja tästä enintään 15 prosenttia voi olla viljan sivutuotteita*
b) *rajoittamatta a alakohdassa tarkoitetun 60 prosentin vähimmäisvaatimuksen soveltamista, jos viitataan erityiseen viljalajiin, sen osuuden on oltava vähintään 30 prosenttia käytetystä rehuseoksesta. Jos viitataan useampaan kuin yhteen viljalajiin, niiden kunkin osuuden rehuseoksessa on oltava vähintään 5 prosenttia käytetystä rehuseoksesta* (munien kaupan pitämisen asetus artikla 15).

9.1.4 Parasta ennen -päiväys

Munat on luokiteltava, merkittävä ja pakattava kymmenen päivän kuluessa muninnasta ja ekstratuoreet kananmunat neljän päivän kuluttua muninnasta (munien kaupan pitämisen asetus artikla 6).

Parasta ennen -päiväys lasketaan muninnasta tai munintajakson ensimmäisestä päivästä. Parasta ennen -päiväys on enintään 28 päivää muninnasta tai munintajakson ensimmäisestä päivästä (munien kaupan pitämisen asetus artikla 13).

Jos kananmunat myydään ekstratuoreena, on pakkauksessa oltava selvästi näkyvissä ja täydellisesti luettavissa päivämäärä 9 päivää muninnasta, jonka ajan munat säilyttävät ekstratuoreuden. Lisäksi pakkaukseen on laitettava parasta ennen -päiväys, kuten muihinkin munapakkauksiin.

10 Kananmunien säilytysolosuhteet

Munat on tuottajan tilalla ja kuluttajalle myyntiin asti säilytettävä puhtaina, kuivina ja suojattuina hajuilta sekä suojattava tehokkaasti iskuilta ja suoralta auringonvalolta. Munat on varastoitava ja kuljetettava mieluiten tasaisessa lämpötilassa, jolla parhaiten varmistetaan niiden hygieenisten ominaisuuksien optimaalinen säilyminen. Munat on toimitettava kuluttajalle enintään 21 päivän kuluessa munimisesta (eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus liite III jakso X).

A-luokan kananmunia ei saa käsitellä säilytystä varten eikä jäähdyttää tiloissa tai laitoksissa, joissa lämpötila pidetään keinotekoisesti alle +5 °C:ssä. Munia, joita on kuljetuksen aikana pidetty alle + 5 °C:n lämpötilassa enintään 24 tuntia tai säilytetty vähittäismyyntitiloissa taikka niihin liittyvissä tiloissa enintään 72 tuntia, ei kuitenkaan pidetä jäähdytettyinä (munien kaupanpitämisen asetus artikla 2, kohta 3).

Kananmunat säilyvät parhaiten tasaisessa lämpötilassa, tylppä pää ylöspäin ja kananmunakennoihin pakattuna. Etenkin lämpötilan muutokset vaikuttavat heikentävästi kananmunien säilyvyyteen. Lainsäädäntö ei anna tiettyä lämpötilaa, jossa kananmunat on säilytettävä. Suositus kananmunien säilytyslämpötilaksi on noin + 15 °C. Pakkaus vähentää munasta tapahtuvaa veden haihtumista ja suojaa munia vierailta hajuilta ja mauilta.

11 Kananmunapakkaamoiden pitämä kirjanpito

Pakkaamoiden on kirjattava erikseen tuotantotapa- ja päiväkohtaisesti seuraavat tiedot: (munien kaupan pitämisen asetus artikla 22)

a) kultakin tuottajalta vastaanottamiensa luokittelemattomien munien määrät, tuottajan nimi, osoite ja tuottajakoodi sekä munintapäivä tai -jakso
b) munien luokittelun jälkeen määrät laatu- ja painoluokittain
c) muista pakkaamoista tulevien luokiteltujen munien määrät ja kyseisten pakkaamoiden koodi ja munien vähimmäissäilyvyysaika
d) luokittelemattomien, toisiin pakkaamoihin lähetettyjen munien määrät tuottajan mukaan eriteltyinä sekä näiden pakkaamoiden koodi sekä munintapäivä tai -jakso
e) toimitettujen munien määrä ja/tai paino eriteltynä laatu- ja painoluokan mukaan sekä B-luokan munien osalta pakkauspäivän ja A-luokan munien osalta vähimmäissäilyvyysajan sekä ostajan mukaan (ostajan nimi ja osoite on ilmoitettava)

Pakkaamoiden on päivitettävä varastokirjanpito viikoittain.

Jos A-luokan muniin ja niiden pakkauksiin on merkitty munivien kanojen ruokintatapa, tällaisia merkintöjä käyttävien pakkaamoiden on pidettävä erillistä kirjanpitoa edellamainitun mukaisesti.

Pakkaamot voivat myynti- ja toimitusrekisterien sijaan säilyttää laskut ja toimitusilmoitukset, joissa on edellämainitut tiedot.

Rekisterit ja asiakirjat on säilytettävä vähintään 12 kuukautta niiden laatimispäivästä.

12 Kananmunapakkaamon ja kananmunien kaupan pitämisen tarkastuspöytäkirja

Kananmunapakkaamon kaupan pitämiseen liittyvien asioiden tarkastuksen apuna voidaan käyttää ohjeen liitteenä olevaa Kananmunapakkaamon ja kananmunien tarkastuspöytäkirja -lomaketta. Kirjataan pöytäkirjaan havainnot, huomautukset ja korjaavat toimenpiteet aikatauluineen tarkastettujen kananmunien osalta.

13 Ohjeen päivitykset

Tätä ohjetta pyritään päivittämään lainsäädännön muuttuessa ja muulloinkin tarvittaessa. Päivitykset ja muutokset luetellaan tässä kohdassa.

Tämä ohje korvaa Eviran Pakkaamotarkastusohjeen Dnro 7065/900/2007 ja ohjeeseen liittyvän Pakkaamon ja kananmunien tarkastuspöytäkirjan.

Elintarvikehygieniayksikkö

TARKASTUKSEN KOHDE

Tarkastuspäivä	
Pakkaamo	Pakkaamotunnus
Osoite	Puhelin
	Sähköposti

KANANMUNIEN LAATULUOKITUKSEN TARKASTUS

Painoluokka	**g**	**Lajiteltujen munien määrä varastossa**		**Tarkastettava määrä kpl**
		ltk	**kpl**	
XL	**≥73**			
L	**63–73**			
M	**53–63**			
S	**<53**			
Yhteensä				

Tarkastetut munat		**Virheellisten munien määrä kappaleina**										
Paino-luokka	Munia kpl	Rikki-näisiä	Säröi-siä	Likai-sia	Ilmatila		Keltu-ainen näkyvä	Veres-täviä	Vanhoja	Pilaan-tuneita	Muita	Yht. virheitä
					suuri	liik-kuva						
XL												
L												
M												
S												
Yht.												
Virhe %												
Laatuvirheet sallituissa rajoissa ≤5 %. Jos tarkastettavassa kananmunaerässä on alle 180 munaa, laatuvirheprosentti on kaksinkertaistettava.												

KANANMUNIEN PAINOLUOKITUKSEN TARKASTUS ELI KAPPALEPUNNITUS

Paino-luokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ylipai-noisia	Alipai-noisia	Yht.
XL													
L													
M													
S													
Yht. kpl													
Virhe %													
Alipainoisia enintään 5 %. Kokonaisvirheprosentti enintään 10 %. Jos tarkastettavassa kananmuna-erässä on alle 180 kananmunaa, on painovirheprosentti kaksinkertaistettava.													

KANANMUNIEN MERKITSEMINEN ELI KANANMUNIEN LEIMOJEN LUETTAVUUDEN TARKASTUS

Painoluokka	g	Leima puuttuu kpl	Leima epäselvä kpl	Virheellinen leima kpl	Lukukelvottomia yhteensä kpl
XL	**≥73**				
L	**63–73**				
M	**53–63**				
S	**<53**				
Yht. kpl					
Virhe %					
Lukukelvottomia sallitaan enintään 20 % tarkastettavassa erässä.					

KANANMUNAPAKKAUSTEN PAKKAUSMERKINTÖJEN TARKASTUS

PARASTA ENNEN PÄIVÄYS

Pakkaukseen on leimattu parasta ennen -päivä

Parasta ennen -päiväys 28 päivää muninnasta tai munintajakson 1. päivästä. Ekstra tuoreet kananmunat 9 päivää muninnasta.

KANANMUNAPAKKAAMON MUNIA KOSKEVAN KIRJANPIDON TARKASTUS

HAVAINNOT, HUOMAUTUKSET JA SOVITUT KORJAUSTOIMENPITEET AIKATAULUINEEN

TARKASTUKSEEN OSALLISTUNEIDEN ALLEKIRJOITUKSET JA NIMENSELVENNYKSET

Valvojan allekirjoitus ja nimenselvennys	Laitoksen edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Mustialankatu 3, 00790 Helsinki
Puhelin 029 530 0400 • Faksi 029 530 4350
www.evira.fi

Evira